

Metodická příručka pro lekce mediální výchovy

Základní a mateřská škola Pozořice

Pozořice 2020

Vypracovaly: Karolína Zabloudilová a Marta Rozehnalová

Úvod

Průřezové téma Mediální výchova je specifické zejména tím, že nabízí didaktické postupy pro uchopení různých oborových témat (politologie, sociologie, psychologie atd.). Tato metodika přináší jeden z možných způsobů, jak mediální výchovu strukturovat, jednotlivá cvičení však lze využít také v jiných předmětech.

Metodická příručka je řazena do jednotlivých lekcí, které dohromady zahrnují veškeré výstupy popsané v RVP ZV týkající se mediální výchovy. Díky tomu lze mediální výchovu vyučovat jako ucelený a samostatný předmět. Jedna lekce by měla trvat 45 minut, až na výjimky, které jsou popsány u jednotlivých hodin.

Během výuky by žáci měli mít přístup k počítači a internetu, v hodinách budou pracovat samostatně i ve skupinách a často si budou muset dohledávat informace online. Každý z nich si také vede svůj sešit, do něhož zapisuje všechny důležité poznatky a informace, a který mu slouží jako pracovní nástroj.

Ke každé lekci byla vytvořena powerpointová prezentace, která obsahuje oporu pro jednotlivé lekce. Neslouží však k výkladu a frontální výuce, ale spíše jako teoretická opora pro vyučujícího i žáky. V každé prezentaci se nachází úkoly a zadání pro žáky, které je dobré nechávat během jejich samostatných a skupinových prací na očích.

V metodice není předem stanoveno hodnocení jednotlivých aktivit, neobsahuje ani žádná testová zadání. Lze hodnotit samostatné a skupinové práce, aktivitu v hodinách a při diskuzích. V případě potřeby je možné zařadit do některých lekcí hodnotící test, autorky to však nepovažují za nutné, stačí jim hodnocení žákovské aktivity v průběhu lekcí.

Vývoj médií

Cíl lekce: Žák zná základní pojmy z oblasti mediálních studií, rozumí elementárním termínu, rozliší zpravodajství od publicistiky. Porovnává mediální produkty a dokáže vystihnout jejich pozitiva a negativa.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 1, kartičky s názvy jednotlivých médií (podle počtu žáků ve třídě)

Materiály žáků: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce

V úvodní lekci se žáci seznamují s hlavním pojmem MÉDIUM. Žáci si často pod tímto slovem představují pouze televizi nebo noviny, proto je potřeba, aby pochopili, že médiem je jakýkoli prostředek určený ke komunikaci mezi lidmi, tedy cokoli, co dokáže přenést informaci. V užším slova smyslu za média považujeme hromadné sdělovací prostředky, jinak řečeno masmédiá (internet, televizi, rádio). (10 minut)

Po tomto krátkém teoretickém úvodu je úkolem žáků seřadit média podle doby jejich vzniku. Většina z nich dokáže určit nejstarší (knihu) a nejmladší (internet) médium, pokud si nejsou jistí ostatními, mohou využít pro vyhledání potřebných informací internet. (5 minut)

Jako kontrolu správného řešení žákům představíme jednotlivá média podle doby jejich vzniku, u každého zmíníme pouze zajímavosti, nezdržujeme se přílišnými podrobnostmi, v prezentaci se opíráme spíše o obrazový materiál a videoukázky. (5 minut)

SKUPINOVÁ PRÁCE: Připravíme pro žáky kartičky s názvy jednotlivých médií (v početných třídách lze rozdělit ještě na podskupiny, např. TELEVIZE 1 a TELEVIZE 2). Každý žák si vylosuje jednu kartičku, najde zbytek své skupiny (žáky se stejnými kartičkami). Společně musí vymyslet 3 výhody a 3 nevýhody zadaného média a odpovědět na otázky z prezentace. V případě podskupin mohou své odpovědi žáci konfrontovat mezi sebou, výsledek jejich práce můžeme společně zaznamenat na tabuli či velký poster. Celá třída může společně diskutovat o tom, jaká budou média v budoucnosti a s jakými úskalími se budou muset potýkat. (20 minut)

Lekci zakončíme jednoduchým cvičením na rozpoznání zpravodajství a publicistiky. Žáci si díky němu uvědomí, že s informacemi lze pracovat různým způsobem. Promítneme jim z prezentace dva články, žáci budou hlasovat o tom, který článek je zpravodajský. Z ukázek společně odvodíte znaky, které jsou typické pro zpravodajství a publicistiku. (5 minut)

Druhy médií a jejich funkce

Cíl lekce: Žák rozezná rozdíly mezi “seriózním” a bulvárním zpravodajstvím, rozezná typy mediálních sdělení a typické výrazové prostředky.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV2, volitelně: ukázky různých titulů novin (bulvár X seriózní)

Materiály žáků: Sešit do mediální výchovy

Volitelná aktivita: Lekci lze zahájit krátkým kvízem Kahoot (vítězům můžeme udělit jedničky za dobrou paměť). (5 minut)

Průběh lekce

Lekci zahájíme velkou třídní diskuzí. Necháme žáky, aby si do svého sešitu zaznamenali v několika větách, jakou funkci podle nich plní média – čím jsou prospěšná pro společnost? Žáci mohou uvádět konkrétní příklady, které poté společně zobecníme do čtyř základních funkcí: Informovat, vzdělávat, kontrolovat a bavit. Kontrolní funkce médií bude zřejmě ta, která žáky nenapadne, je proto dobré jim položit návodné otázky: “Nad kým mohou mít média moc? Kdo se jich bojí?” V případě potřeby vysvětlíme, že média informováním občanů plní kontrolní funkci nad státní mocí. (5 minut)

V další aktivitě necháme žáky hádat podle obálek časopisů a novin, jaké funkce dané médium plní. Volně navážeme krátkou odbočkou k bulvárnímu tisku. Ten žáci většinou dobře znají a jsou schopni ho charakterizovat bez naší pomoci. Vyzveme je k vyhledání etického kodexu novinářů, žáci si zapíší tři jeho hlavní části (právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace, požadavky na vysokou profesionalitu, důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií v žurnalistice). (10-15 minut)

Dalším úkolem žáků bude práce ve dvojicích. Jejich cílem je napsat alespoň tři pozitivní a tři negativní vlastnosti bulvárního tisku. Po předchozích aktivitách zřejmě nebudou mít problém s těmi negativními vlastnostmi, ale bude jim trvat, než je napadnou nějaké pozitivní. V případě potřeby jim poradíme, aby se zkusili zamyslet, proč si bulvární tisk kupují jejich známí a příbuzní - např. jejich dědeček. Jejich výsledky můžeme porovnat s naší předvyplněnou tabulkou. (15 minut)

Z této hodiny si žáci odnášejí jednoduchý úkol: Zeptat se svých příbuzných (rodičů/prarodičů), zda odebírají bulvární tisk a proč. (5 minut)

Tvorba mediálního sdělení

Cíl lekce: Žák pojmenuje základní strukturu příběhu a složky, které příběh tvoří, rozpozná je v reklamě, zprávě atd. Vytvoří vlastní mediální sdělení podle zadaného tématu.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV3, bílé papíry A4

Materiály žáků: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce

V úvodu lekce stanovíme její hlavní cíl – žáci v této hodině vytvoří vlastní mediální sdělení, které bude hodnoceno známkou. Schopnost tvořit vlastní mediální sdělení je pro nás důležitá, podobně jako orientace mezi médii, analýza jiných mediálních sdělení či jejich interpretace.

Společně si připomeneme, jaké jsou rozdíly mezi tištěnými a mluvenými mediálními sděleními, zeptáme se žáků, zda si pamatují hlavní body etického kodexu novinářů. Na tabuli (a žáci do sešitů) napíšeme, jaké by jejich mediální sdělení mělo být (pravdivé, objektivní, srozumitelné, informující). Zdůrazníme také, že mediální sdělení je potřeba přizpůsobit cílové skupině, pro kterou je určeno. (5 minut)

Následuje krátká aktivita na rozpoznání cílových skupin jednotlivých médií v prezentaci, kterou zakončíme krátkou diskuzí cílových skupinách různých televizních pořadů. Žáci si zvědomí, koho lze považovat za cílovou skupinu (mladí lidé, matky, senioři, studenti atd.) (5 minut)

Samotná tvorba mediálního sdělení probíhá ve skupinkách (2-3 lidé), žáci si vyberou médium a typ mediálního sdělení, téma mají všichni společné (v našem příkladu ZŠ Pozořice, lze samozřejmě upravit dle potřeby). Na práci mají max. 15-20 minut, podle našich časových možností. Zdůrazníme, že je nutné dodržet časovou uzávěrku, stejně jako novináři.

Všechny práce vystavíme na viditelném místě, kde budou spolužáci hodnotit práci ostatních skupin. Můžeme se doptávat na doplňující otázky uvedené v prezentaci, případně můžeme žákům promítnout snímek s požadavky na to, jaké by mělo mediální sdělení být. Žáci poté mohou udělovat hlasy mediálnímu sdělení, které podle nich všechny požadavky splňuje. Je dobré si na tuto aktivitu vyčlenit alespoň 10 minut, aby měli všichni čas ohodnotit co nejvíce výsledných prací.

Fakta a názory

Cíl lekce: Žák rozlišuje jednotlivá mediální sdělení (fakta x fikce), na příkladech doloží, že faktická sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem, nýbrž interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí atd.).

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 4, pracovní list MV4

Materiály žáků: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

Lekce je založena na minimálním úsilí učitele, žáci sami z příkladů vyvozují obecné informace, které jim učitel na konci aktivit/lekce potvrdí či vyvrátí.

Celou hodinu začínáme jedinou větou, nad níž se žáci zamyslí a pokusí se rozlišit osobní názor od objektivního faktu. (*Proti globálnímu oteplování a blízkému zániku planety můžeme bojovat pouze tím, že přestaneme využívat leteckou dopravu, která životnímu prostředí škodí nejvíce.*) Společně rozebereme toto souvětí na části, které jsou názorem – a pokusíme se najít, zda jsou tyto názory něčím podloženy. Souvětí je schválně vytvořeno tak, aby neobsahovalo žádný podložený fakt. Po diskuzi dáme žákům prostor, aby se sami pokusili vytvořit větu, která bude složena pouze z faktů. Podle schopností se pokusíme vytvořit co nejdelší větu, protože první příklady budou pouhé krátké informace. (*Dnes je venku 38 °C.*) (10 minut)

Další aktivitou této lekce je vyplnění pracovního listu *MV 4 Fakta a názory*. Ten obsahuje pět úryvků z různých internetových médií, které se týkají státního rozpočtu. Toto téma běžně žákům není blízké, proto pro ně bude zřejmě obtížnější rozlišit objektivní informace a subjektivní hodnocení pisatele článku/komentáře. Žáci odpovídají postupně na čtyři úkoly, navzájem si mohou pomáhat. Poslední úkol (formulace pravidel k rozpoznání názoru) je pro některé žáky velmi obtížný, proto je motivujeme k jeho splnění, povzbuzujeme je, aby napsali vše vlastními slovy a klidně uvedli i příklad. Na předposledním snímku prezentace je tabulka, pomocí které si mohou doplnit do sešitu to, co jim v pravidlech chybělo. (30 minut)

Cíl mediálního sdělení

Cíl lekce: Žák rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující vztah ke skutečnosti.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 5, Ukázka MV 5 - Cíl mediálního sdělení

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

Lekci zahájíme pokynem, aby žáci vyhledali na známých žurnalistických serverech příklady článků, které mohou být zacíleny pouze na muže, nebo pouze na ženy. Vyzveme je k tomu, aby se pokusili najít, co je pro “ženské” a “mužské” články typické, čím jsou charakteristické. Upozorníme je na to, aby se nezaměřovali pouze na text, ale také na grafické zpracování. Společně zkontrolujeme práci, vytvoříme na tabuli dva sloupečky, do kterých budeme zapisovat poznatky žáků. (15 minut)

Dalším úkolem pro žáky je práce se dvěma ukázkami, které souvisejí se smrtí Karla Gotta. Odpoví na tři otázky, své závěry konfrontují se spolužákem, diskutují o správném řešení. Posléze diskutujeme v celé třídě, žáci většinou sami rozvinou téma směrem, který je zajímavý. Pokusíme se závěrečnou diskuzi směřovat tak, abychom na konci lekce věděli, jaké prekoncepty mají žáci o dezinformacích a hoaxech – na to navážeme v další lekci. (25 minut)

Dezinformace – hoaxy

Cíl lekce: Žák pojmenuje užití grafických a dalších vizuálních prvků (písma, grafiky, fotografie). Na příkladech doloží, že faktická sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem, nýbrž interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí atd.). Rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující vztah ke skutečnosti.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 6, vytištěné ukázky hoaxů

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

Rozdělíme žáky do skupin (3-4 žáci), zadáme jim krátký úkol: Jmenujte 5 výhod a 5 nevýhod volného šíření informací na internetu (max. 5 minut na zpracování). Poté během společné diskuze zapíšeme do tabulky výhody a nevýhody, které žáci zmiňují nejčastěji. Pokud by jim něco uniklo, poslouží nám jako doplnění další snímek prezentace.

Napíšeme na tabuli slovo hoax a necháme žáky 2 minuty přemýšlet/vyhledávat, jak by tento pojem mohli vlastními slovy vysvětlit. Opět můžeme použít jako doplnění prezentaci – žáci se však často s určitými typy hoaxů setkali a vědí, co pojem znamená. Rozdáme jim tedy jednotlivé ukázky hoaxů, které kolují na internetu. Promítneme otázky a necháme žáky, aby je zpracovali samostatně či ve dvojicích. (15 minut) Své poznatky zapisují do sešitu.

Žáci si poté vytvoří přehled 5 jednoduchých bodů, podle kterých by hoax mohli poznat, až na něj narazí. Můžeme zmínit jistou podobu s bulvárními články, např. výrazné barvy, vykřičníky v nadpisech atd. (10 minut)

Celou lekci uzavřeme hromadnou diskuzí – jak si ověřit, zda zpráva není hoax. Představíme žákům tři hlavní webové stránky uvedené v naší prezentaci a necháme je, aby se na nich samostatně zorientovali. (10 minut).

Dezinformace – fake news a konspirační teorie

Cíl lekce: Žák na příkladech doloží, že faktická sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem, nýbrž interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí atd.)
Rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující vztah ke skutečnosti

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 7, Ukázka MV 7 Fake News

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

Zeptáme se žáků, zda se už setkali s pojmem “fake news”, a pokud ano, tak v jaké souvislosti. Na příkladech tak můžeme snadno vysvětlit, co tento pojem znamená. Uvedeme oblasti, ve kterých se často falešné zprávy vyskytují. Žáci si často pamatují témata z oblasti politiky . (10 minut)

Pozn.: Je možné, že si žáci budou plést fake news s hoaxy z minulé hodiny, je tedy důležité zmínit, že tyto zprávy nevznikají za účelem podvodného zisku nebo omylem, ale mají za cíl ovlivňovat názory široké veřejnosti.

První aktivitou žáků je vyhledat na internetu, komu se říká trollové a elfové v kontextu falešných zpráv – své poznatky si zapíší do sešitu. (5 minut)

Poté žáky rozdělíme do menších skupin (2-3) a necháme je vyhledávat informace o konspiračních teoriích. Mohou si vybrat nějakou v seznamu z prezentace, případně po konzultaci mohou hleda informace o nějaké, kterou už znají z dřívějšíka. (10 minut). Po uplynutí času propojíme skupiny s různými konspiračními teoriemi. Navzájem si musí vysvětlit, v čem “jejich” teorie spočívá, co zpochybňuje. (5 minut)

Společně s celou třídou procházíme jednotlivé teorie ze seznamu a komentujeme je. Je možné, že se ve třídě setkáme s žákem, který bude teorii/teoriím věřit, je proto potřeba postupovat opatrně, nehodnotit, ale jasně podávat fakta. Ukážeme žákům několik webů, na nichž si mohou konspirační teorie ověřit. Pokud se žáci diskuze chtějí účastnit i nadále, můžeme vysvětlit, jak funguje princip Occamovy břitvy¹ a prakticky ho předvést na teorii o ploché Zemi, chemtrails... (15 minut)

---

¹ Occamova břitva – jeden ze základních principů současné vědy, podle něhož je pravdivá vždy z několika teorií, vedoucích ke stejnému výsledku, ta, která je nejjednodušší. (Př.: Kondenzační čáry za letadly v důsledku vlhkosti vzduchu vs. Celonárodní spiknutí, do něhož jsou zapojeny letecké společnosti a tisíce jejich zaměstnanců - letadla plánovaně vypouštějí škodlivé látky nad určitými oblastmi.)

Dezinformace – jak si ověřit informace na internetu?

Cíl lekce: Žák na příkladech doloží, že faktická sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem, nýbrž interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí atd.) Rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující vztah ke skutečnosti

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 8

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy, počítač s přístupem k internetu

Průběh lekce:

Navážeme na předchozí lekce a vrátíme se ke kladům a záporům volného šíření informací na internetu. Zeptáme se žáků, jak by postupovali, pokud by chtěli využívat všech pozitivních aspektů dostupnosti informací z internetu, a přitom by museli eliminovat záporů. Diskuze se může rozběhnout několika směry (čas, který na internetu strávím, sdílení soukromých informací, dezinformace). Pokoušíme se ji směřovat směrem k předchozím hodinám - tzn. hoaxy, fake news, konspirační teorie. (10 minut)

Projdeme s žáky pětibodový systém ověřování informací (Kdo? Co? Komu? Jak? Proč?) a ukážeme jim několik příkladů, u nichž se na tyto otázky ptáme. Žáci sami dokáží dohledat na internetu, jestli je zpráva pravdivá či nikoli. My jim poskytneme pouze nástroje, které jim k tomu pomohou, pokud se setkají s falešným obrazovým materiálem (Google images, Tineye, Fotoforensics, Citizenevidence). (15 minut)

Aby byli žáci lépe připraveni na kritické zkoumání informací, musí si zkusit přemýšlet tak, jak by přemýšlel jejich nepřítel – dezinformátor. Dáme jim možnost vyzkoušet českou variantu hry getbadnews, díky které poznají postupy dezinformačních webových stránek. Žáky tato hra vždy velmi nadchne, soutěží, kdo bude mít lepší výsledek. (15 minut)

Na konci lekce musíme žáky upozornit na to, že kritické zkoumání informací z internetu je náročné. Rozhodně náročnější, než opačná strana mince – vypouštění dezinformací. Neměli by se však nechat zlákat tou nejsnadnější variantou a šířit informace, které si neověří.

Manipulace obrazem

Cíl lekce: Žák pojmenuje užití grafických a dalších vizuálních prvků (písma, grafiky, fotografie), na příkladech doloží, že faktická sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem, nýbrž interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí atd.), pojmenuje užití grafických a dalších vizuálních prvků (písma, grafiky, fotografie).

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 9

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy, počítač s přístupem k internetu

Průběh lekce:

Tato lekce není rozsáhlá, na její začátek lze tedy zařadit opakování, kterým prověříte dovednosti žáků v tématech z předchozích hodin. (10 minut).

Hned na začátku odlišíme žurnalistickou fotografii jako samostatný pojem – liší se tím, že by do ní fotograf neměl nijak zasahovat, měla by věrně zobrazovat realitu. Později totiž žákům ukážeme několik způsobů, jakými jsou žurnalistické fotografie zkreslovány.

Na příkladu ukážeme, že manipulace s fotografiemi není novinkou 21. století, upravovat lze fotografie i bez Photoshopu, fotografie z analogových fotoaparátů. Rozlišíme tři způsoby, jak lze s fotografiemi manipulovat (chybné vyložení souvislostí, manipulace se scénou, manipulace po vzniku fotografie). Jako chybné vyložení souvislostí zmíníme hoaxy a falešné zprávy z předchozích lekcí, ukážeme žákům příklady manipulace se scénou – jak vypadají fotky oříznuté, vyfocené z jiného úhlu, fotky přiblížené? Upozorníme je na přílišnou stylizaci (viz fotka s ruským prezidentem Putinem). (15 minut)

Necháme žáky, aby si vyzkoušeli aplikaci Real or fake. Poté pustíme video – Co vše dokáže Photoshop (15 minut)

Na konci hodiny ukážeme jako malé pobavení příklady špatně upravených fotografií a parodií, které se vyskytují na internetu.

Reklama

Cíl lekce: Žák rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující vztah ke skutečnosti, pojmenuje základní strukturu příběhu a složky, které příběh tvoří, rozpozná je v reklamě, zprávě atd.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 10

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy, počítač s přístupem k internetu

Průběh lekce:

Hodinu začneme promítnutím dvou ukázek – jedna fotografie a popis z instagramového účtu známého influencera, druhá ukázka je z videa (stačí pustit první 2 minuty) youtuberky. Žáci neznají téma hodiny a jejich úkolem je napsat si do sešitu, za jakým účelem byly tyto příspěvky nafoceny/natočeny. (10 minut)

Teprve poté odhalíme téma hodiny a v úvodu pustíme video o různých typech reklam. (10 minut).

Zeptáme se žáků, s jakou reklamou se nejčastěji setkávají oni, můžeme jim promítnout přehled různých druhů reklam. Můžeme diskutovat o videu a pouštíme reklamy, které uvízly v paměti žákům. (15 minut)

Žákům dáme úkol, na kterém mohou začít pracovat hned (ale upozorníme je, že na něj mají čas do příštího týdne). Necháme promítnutý snímek se shrnutím hodiny, žákům dáme odkaz na odevzdávárnu/disk/Classroom, kam mohou odevzdávat své koláže (15 minut).

Média a já

Cíl lekce: Žák rozpozná roli médií ve svém životě a v životě ostatních (životní styl, názory, hodnoty atd.), zhodnotí vliv komunikačních technologií na podobu komunikace ve skupinách, do nichž vstupuje, uvědomuje si, jak sociální sítě ovlivňují způsob komunikace a vztahy s ostatními

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 11, zadání k 2. aktivitě (Média a teenageři)

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy, počítač s přístupem k internetu

Průběh lekce:

Tato lekce se odehrává ve dvou hodinách, pokud je to uskutečnitelné, měla by proběhnout v jednom 1,5 hodinu dlouhém bloku.

1. aktivita – Speed dating: Tato aktivita funguje na principu střídání dvojic. Žáci mají za úkol během pěti minut zjistit, odkud a jak jejich protějšek získává informace. Poté se přesouvají k dalšímu spolužákovi. Celkem se zúčastní tří rozhovorů, v případě potřeby se do této aktivity můžeme také zapojit. Po celou dobu necháme promítnuté otázky, na které mají získat odpověď. Odpovědi svých spolužáků si zapisují, dělají si poznámky. Na závěr diskutujeme o tom, jestli se jednotlivá “rande” v něčem výrazně lišila, nebo měli žáci víceméně stejné poznatky. (25 minut)

2. aktivita – Mediální průzkum: Žákům oznámíme, že se po zbytek lekce stávají reportéry lifestylového magazínu pro mladé lidi. Rozdělíme do dvojic a rozdáme jim nakopírovaná zadání. Necháme je, aby pracovali samostatně, pouze v případě nejvyšší potřeby se mohou přijít poradit. Upozorníme je na to, že jsou časově omezeni (uzávěrka jako v novinách!). Pokud to deadline nestihnou, jejich článek nebude vydán. Úspěšní reportéři budou naopak odměněni. (45 minut).

Žáci by měli vědět, kam mají článek odevzdat, můžeme použít odevzdávací arnu/online disk/Google Classroom.

Lekci uzavřeme reflexí – ptáme se žáků, jak se jim pracovalo, co jim dělalo během aktivity potíže, jestli je něco, co je příjemně překvapilo. Diskutujeme také o tom, jak by anketa vypadala, kdyby byla určena pro lidi ve věku jejich rodičů/prarodičů. (20 minut)

Manipulace, fabulace, cenzura a svoboda slova

Cíl lekce: Žák rozpozná roli médií ve svém životě a v životě ostatních (životní styl, názory, hodnoty atd.), vnímá vztah médií a svobody projevu a význam tisku pro demokratické společnosti, chápe riziko tohoto vztahu. Zhodnotí přednosti a rizika získávání informací z internetových zdrojů.

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 13

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

V úvodu lekce dáme žákům 2 minuty na volné psaní: Co je podle mě propaganda? Zájemci mohou své texty přečíst třídě. Pokusíme se z nich vybrat to důležité a doplníme informacemi z prezentace. (5 minut)

Poté žákům promítáme několik propagandistických plakátů, žáci odpovídají na otázky pod nimi. Ukážeme jim, jak fungovala propaganda v nacistickém Německu a na příkladech vyvodíme společně s žáky obecné rysy propagandy. Poté přiblížíme pomocí videí, jak vypadá budování kultu osobnosti v dnešním Rusku. (10 minut)

Upozorníme žáky na to, že ruská propaganda se šíří i do okolních zemí a podle našich bezpečnostních agentur zasahuje také do života v České republice, zejména během volebního období. Příkladem může být jiný výklad okupace v roce 1968 - pustíme žákům video z jsns.cz, žáci poté odpovídají na otázky, o nichž společně diskutujeme. (10 minut)

Zbytek lekce patří tématu svoboda slova a cenzura. Abychom zabránili šíření propagandy, bylo by potřeba regulovat svobodné vyjádření na internetu. Vedeme diskuzi žáků nad jednotlivými otázkami prezentace. (20 minut)

Stereotypy a předsudky v médiích, hate speech

Cíl lekce: Žák vnímá vztah médií a svobody projevu a význam tisku pro demokratické společnosti, chápe riziko tohoto vztahu. Rozpozná roli médií ve svém životě a v životě ostatních (životní styl, názory, hodnoty atd.)

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 14, hlasovací kartičky (jakékoli barevné papíry)

Materiály žáka: Sešit do mediální výchovy

Průběh lekce:

Na začátku lekce uspořádáme hlasování o jednotlivých tvrzeních v prezentaci. Počet hlasů zapisujeme a poté diskutujeme o výsledcích tohoto hlasování. Pomocí návodných otázek dojdeme k tématu předsudků, vysvětlíme, co předsudek je, využíváme příkladů. (10 minut)

Žáci pak mají za úkol vymyslet příklad toho, kdy nám předsudky pomáhají a kdy naopak škodí. Dáme jim chvíli na rozmyšlenou, poté své nápady sdílí s celou třídou. (5 minut)

Diskuzí otevřeme další téma. Soubory předsudků totiž utváří stereotypní představy o světě. Co o nás vypovídá, že souhlasíme se stereotypními tvrzeními ze začátku prezentace? Můžou být naše názory sexistické? Proč je sexismus špatný a proč ho lidé často ospravedlňují jako něco tradičního a normálního? (10 minut) Dáváme si pozor, jde o citlivé téma a diskuze by se neměla strhnout v pouhé emoční výlevy mezi děvčaty a chlapci.

Druhá část hodiny je věnována nenávisným projevům na internetu a tzv. hejtrům. Snažíme se pomocí prezentace žákům vysvětlit, že veškeré nenávisné anonymní projevy na internetu jsou většinou projevem určitého typu lidí. Upozorníme žáky na to, že nemá smysl s hejtry diskutovat, rozhovor se ve většině případů zvrhne v záplavu argumentačních faulů, hejtrři nejsou schopni unést kritiku ostatních, pouze kolem sebe kopou a ubližují svými slovy všem, kteří se jim postaví. Vedeme žáky k tomu, že nejlepším řešením je nahlašování a blokování těchto příspěvků, aby se těmito lidem dostávalo co nejméně pozornosti. (10 minut).

Lekci zakončíme diskuzí: Je důležitější internet bez regulací a cenzury, nebo internet bez nenávisti? (10 minut)

Mediální diskuze

Cíl lekce: Žák vnímá vztah médií a svobody projevu a význam tisku pro demokratické společnosti, chápe riziko tohoto vztahu. Rozpozná roli médií ve svém životě a v životě ostatních (životní styl, názory, hodnoty atd.)

Materiály vyučujícího: Prezentace MV 15, velké flipchartové papíry, nebo tvrdé papíry velikosti A2, různé barevné fixy na papír/flipchart, zvonek nebo jiné zvukové zařízení na rozdělení časových úseků k diskuzím

Materiály žáka:

Průběh lekce:

Poslední lekce probíhá formou World café, podle počtu žáků přizpůsobíme počet stolů a jednotlivých témat, můžeme připravit méně obecných témat a žáci na ně budou mít více času, nebo více specifických témat, kterých žáci budou muset stihnout obejít více.

Před začátkem hodiny se domluvíme s vybranými žáky na funkci moderátorů – budou zůstat u jednoho stolu, moderovat diskuzi a zapisovat poznatky všech žáků. Zbytek třídy se během hodiny v určitých časových intervalech přesouvá a vystřídá tak všechny stoly. Na 45 minut je dobré 4 tématům věnovat 7-10 minut, zbytek času poskytnout na reflexi. Záleží však na počtu žáků ve třídě. U této lekce je nejlepší získat čas navíc (prodloužit si hodinu nebo požádat o dvouhodinovou lekci).

Upozorníme žáky především na dodržování pravidel diskuze. Témata jednotlivých stolů celou dobu promítáme, aby je všichni měli na očích.

Po uplynutí časového limitu pro všechny diskuze uspořádáme reflexi, moderátoři představují nejdůležitější poznatky a myšlenky, které během rozhovorů zaznamenali.

Všechny materiály (prezentace, pracovní listy aj.) můžete najít na sdílené složce zde. V případě potíží nás můžete kontaktovat na e-mailové adrese medialni.vychova@zspozorice.cz.

